

Jeřáb hardeggský

Sorbus hardeggensis Kovanda

Stupeň ohrožení: C1

POPIS

Strom až 18 m vysoký. Listová čepel 8-10 cm dlouhá, široce vejčitá, peřenolaločná až peřenoklaná, v apikální části pak jen dvojité pilovitá, na bázi široce klínovitá. Laloky ostře klínovité, pilovité. Líc listu je tmavozelený lesklý, rubová strana je šedozeleně plstnatá, k podzimu často olýsávající. Řapík je 1,9-3,2 cm dlouhý. Na podzim se listy podobně jako u břeku zbarvují do červena. Semeník je spodní. Malvice jsou bronzově hnědé, široce elipsoidní, s drobnými žlutými lenticelami. Kališní cípy za plodu většinou opadávají.

Morfologicky je jeřáb hardeggský nejlépe poznatelný podle spodního semeníku (jako jediný z našich (sub)endemických jeřábu, tento znak zdědil po j. břeku), dále se vyznačuje relativně dlouhými řapíky listu a malvicemi žluté až bronzové barvy.

EKOLOGICKÉ NÁROKY

Hybridogenní druh kombinace *Sorbus aria* × *S. torminalis*. Nejčastěji osidluje skalní výchozy, suťové svahy či výslunné stráně. V podkladu není nikterak vybíravý — roste jak na vápenci, tak na kyselých substrátech. Snáší částečný zástín, spoluvytváří druhou etáž v prosvětlených lesích. Roste v břekových doubravách (*Sorbo torminalis-Quercetum*), v prosvětlených bukových doubravách (*Carpinion*), suťových lesích (*Tilio-Acerion*) či xerothermních bazifilních doubravách (*Quercion pubescenti-petraeae*). Dle typologického systému ÚHÚL byl zaznamenán v lesních typech 1X, 1Z, 1C, 1B, 2K, 2N, 2S, 2A.

ROZŠÍŘENÍ

Tento druh je bezpochyby naším nejvzácnějším subendemickým jeřábem. Vyskytuje se na malém území západní části NP Podyjí (fytogeografický okres Moravské podhůří Vysočiny), mezi obcemi Vranov nad Dyjí a rakouským městečkem Hardegg, na třech lokalitách v průlomovém údolí řeky Dyje a jejích přítoků (v širším okolí Ledových slují, na Liščí skále a na Hardeggských stráních) a na dvou lokalitách v NP Thayatal na druhém břehu řeky Dyje v Rakousku v rozpětí nadmořských výšek cca 300-450 m. Dosud bylo zjištěno okolo 30 jedinců tohoto druhu.

PŘÍČINY OHROŽENÍ

Všechny známé populace čítají pouhých zhruba 30 jedinců, což může být počet nedostačující k dlouhodobému přežití druhu. Nejzávažnějším problémem jeho další existence je absence přirozeného zmlazování — semenáčky se na lokalitách vůbec nevyskytují. Důvodu může být několik, jako nejpravděpodobnější se jeví nedostatečná tvorba semen (malvice bývají často napadány hmyzem z čel. Stehnatkovitých — *Chalcididae*, jejichž larvy vyžírají semena) a jejich nízká klíčivost. Dále může negativně ovlivňovat odrůstání potencionálních semenáčků okus zvěří.

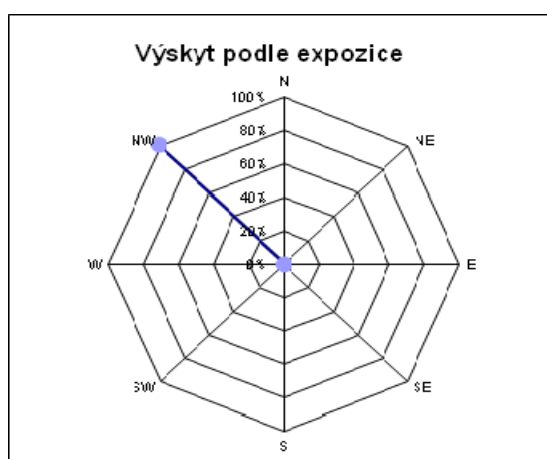
SEZNAM LITERATURY

VÍT P., SUDA J., 2006. *Endemické jeřáby – perly mezi českými dřevinami*. Živa, XX (6): 251-255.

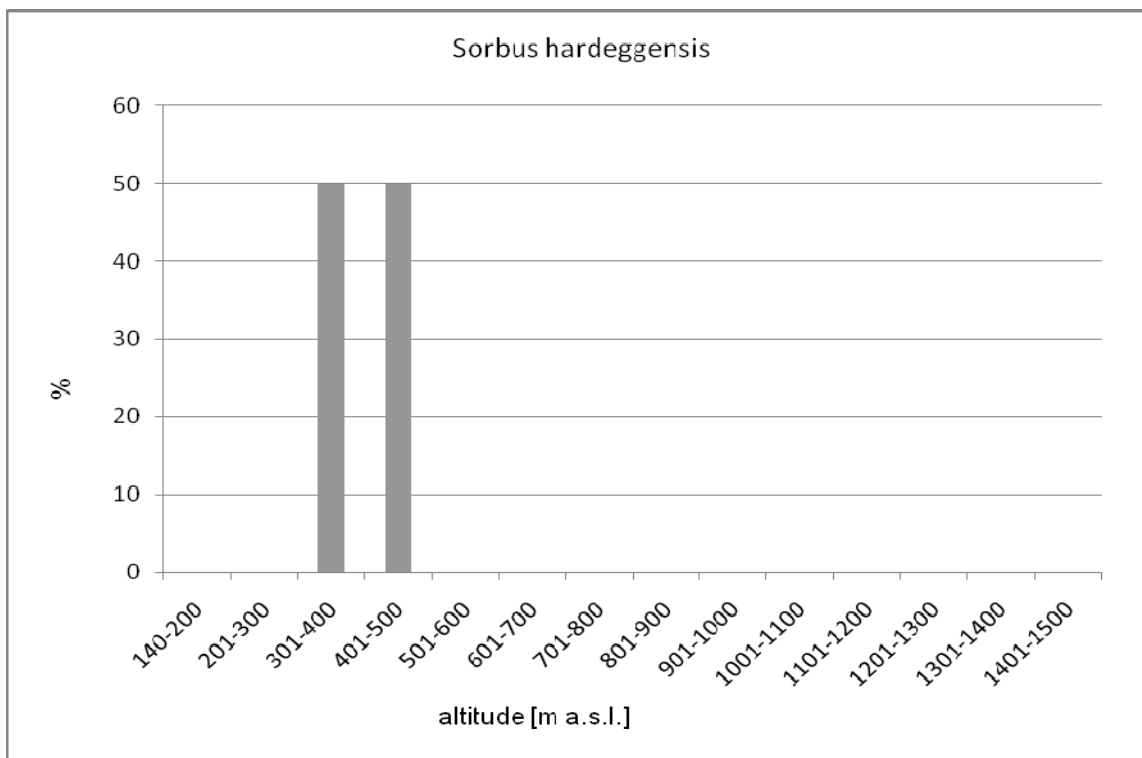
KOVANDA M., 1996. *New taxa of Sorbus from Bohemia (Czech Republic)*. Verh.Zool.-Bot. Ges.Österr., 133: 319-345.

KOVANDA M. 1996. *Observation on Sorbus in Southwest Moravia (Czech Republic) and adjacent Austria*. Verh. Zool.-Bot. Ges.Österr., 133: 347-369.

Šefl J., 2007. *Jeřáby na Podyjí*. Thayensia, 7: 121-151.

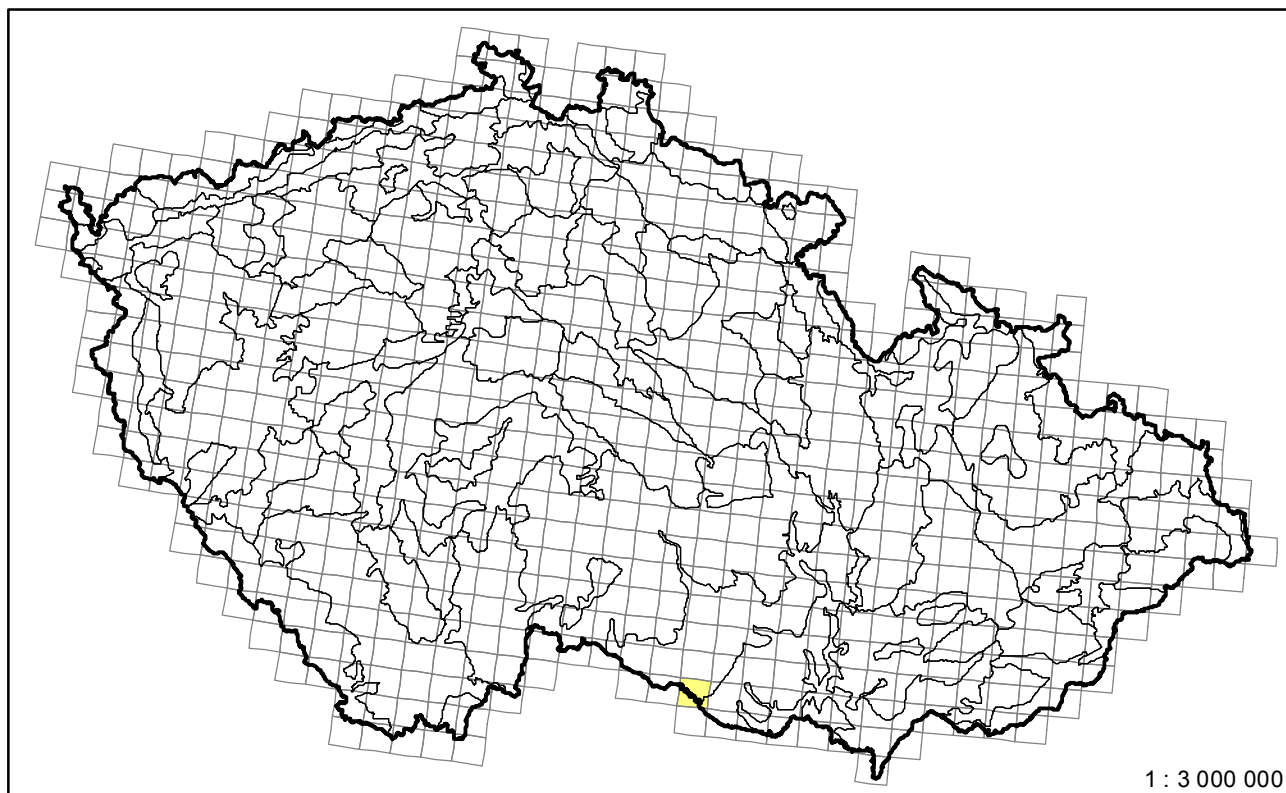

Výskyt podle nadmořské výšky

Výskyt do roku 2000

počet lokalit 4

Výskyt po roce 2001

